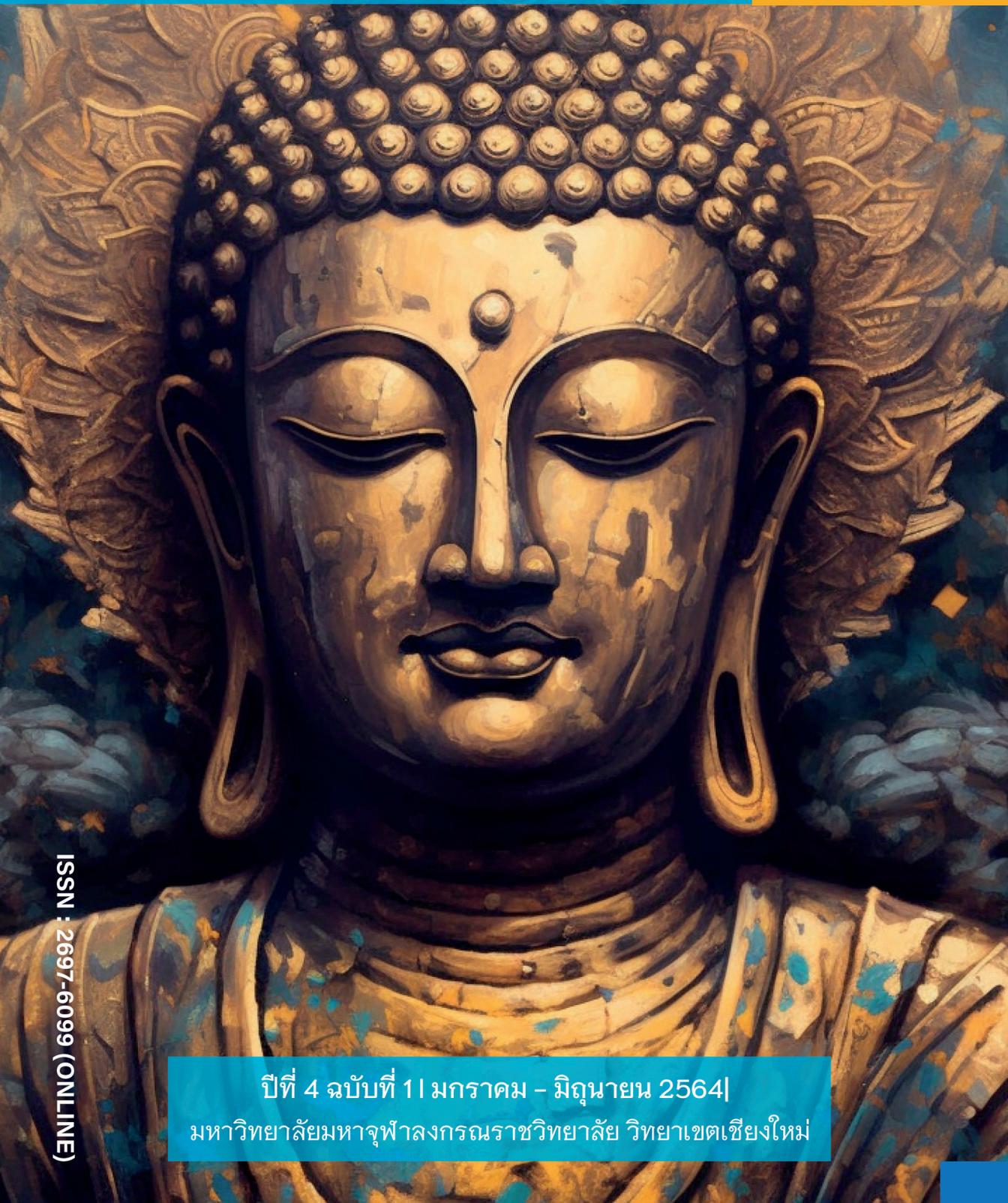

วารสารพุทธศิลปกรรม
JOURNAL OF BUDDHIST ARTS

04

ISSN : 2697-6099 (ONLINE)

ปีที่ 4 ฉบับที่ 11 มกราคม - มิถุนายน 2564
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ทิพยอำนาจในคาถาชินบัญชร Secrete Power in Gatha Chinnabanchorn

ณัฐชวินนท์ แสงศรีจันทร์

Natchwinont Saengsrichan

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani University

กิจชัย วงศ์ราช

Kijchai Wongrach

นักวิจัยอิสระ

independent researcher

Corresponding Author, Email: aatchwinont@motmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อคือ 1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของคาถาชินบัญชร 2. เพื่อวิเคราะห์ทิพยอำนาจในคาถาชินบัญชร คาถาชินบัญชรมีความเป็นมายาวนาน แต่งโดยพระสงฆ์ศรีลังกา เข้าสู่ประเทศไทยโดยพระสงฆ์ล้านนา ฉบับมุลมี 14 บท ฉบับลังกามีจำนวน 22 บท ของไทย พม่า ล้านนา มีจำนวน 15 บท บทที่เพิ่มเติมเข้ามาเป็นบทอธิษฐาน คาถาชินบัญชร มีทิพยอำนาจด้วยพระพุทธเจ้า 28 พระองค์ พระอรหันต์ 14 รูป และ 80 รูปพระสูตร 7 บท ทั้งหมดเป็นทิพยอำนาจสถิตที่ร่างกาย

คำสำคัญ: ทิพยอำนาจ, คาถา, ชินบัญชร

Abstract

This article has two objectives as 1) to study the history of Gatha Chinnabanchorn and 2) to analyze the secret powers in Gatha Chinnabarnchorn. Gatha Chinnabanchorn had a long history that was written by the Srilanka's Buddhist monks. It entered Thailand by the Lanna Buddhist monks. The

old version included 14 chapters. The Srilanka version included 22 chapters. The Thai, Myanmar, and Lanna version included 15 chapters. The additional chapters were the prayer. Gatha Chinnabanchorn has secret power of 28 Buddhas, 14 noble monks, and 80 Sutras of 7 chapters. All secret powers stay in human bodies.

Keywords: Secrete Power, Gatha, Chinnabanchorn

บทนำ

ในท่ามกลางพลังศรัทธาอันยิ่งใหญ่ของชาวพุทธไทยต่อคาถาชินบัญชร ในฐานะที่เป็นคาถาสาคัญยิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ยิ่ง มีพลังยิ่งใหญ่ เชื่อกันว่าผู้ใดได้สวดจะเกิดทิพยอำนาจต่อผู้สวด สามารถอธิษฐานจิตขอสิ่งใดก็จะประสบความสำเร็จได้ บ้างก็สวดเป็นประจำจะขาดมิได้ บ้างก็สวดเป็นครอบครัวทุกๆ วัน บ้างก็ตั้งเป็นชมรมสวดคาถาชินบัญชร บ้างก็ตั้งใจสวดด้วยความศรัทธาอันยิ่งใหญ่ เป็นเจ้าภาพพิมพ์บทคาถาชินบัญชรนี้ เผยแพร่อย่างกว้างขวาง ด้วยความเชื่อในพลังทิพยอำนาจในคาถาชินบัญชรส่วนหนึ่ง ด้วยเคารพศรัทธาในเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) แห่งสำนักวัดระฆังโฆสิตารามส่วนหนึ่ง นับถือกันว่าเป็นบทคาถาที่เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ ใช้สำหรับบริกรรมและปลุกเสกพุทธานิเสกพระเครื่องสมเด็จอันโด่งดังนับศตวรรษ จนเป็นสาเหตุให้มีผู้ศรัทธา ค้นคว้าในวงกว้าง ในแต่ละท่านก็ยังอ้างอิงที่มาแตกต่างกัน มิใช่น้อยที่เข้าใจกันว่าเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ เป็นผู้แต่ง ตามหลักฐานและความเชื่อที่เชื่อสืบต่อกันมาปากต่อปากหรือมุขปาฐะ

ผู้สวดจะมีความเชื่อ “ศรัทธา” แหล่งที่มาของชินบัญชรคาถาและพลังลับจากสวรรค์ที่เป็น “ทิพยอำนาจ” ในคาถาชินบัญชรนี้อย่างไรก็ตาม นับเป็นข้อสงสัยใคร่รู้ของผู้เขียนเองด้วยประการหนึ่ง ผู้เขียนเองก็มีศรัทธาต่อการสวดคาถาชินบัญชรพร้อมพระปริตรอื่นๆ อยู่ด้วยประการหนึ่ง และที่สำคัญผู้สวดที่มีความสงสัยเช่นเดียวกัน ก็จะได้ศึกษาข้อมูลในบทความเรื่อง “ทิพยอำนาจในคาถาชินบัญชร” นี้พร้อมๆ กัน อนึ่ง ผู้เขียนได้ตั้งวัตถุประสงค์ในการเขียนบทความ ครั้งนี้ 2 ประเด็น คือ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาของคาถาชินบัญชร 2) เพื่อวิเคราะห์ทิพยอำนาจในคาถาชินบัญชร

ในบทความเรื่องนี้ ผู้เขียนมีกรอบที่จะเขียนถึงประเด็นต่อไปนี้ 1. ความเป็นมาของคาถาชินบัญชร จากศรีลังกาหรือจากไทย ดำเนินชินบัญชร จำนวนบทคาถาฉบับศรีลังกา ฉบับพม่า ฉบับไทย ฉบับล้านนาและสรุปผล 2. ทิพยอำนาจในคาถาชินบัญชร ประเด็นวิเคราะห์คือ ทิพยอำนาจของพระพุทธเจ้า 28 พระองค์ ทิพยอำนาจของพระอริยสงฆ์สาวก 14 องค์ ทิพยอำนาจของพระสูตรและพระปริตร 7 บท บทอธิษฐาน อานุภาพแห่งคาถาชินบัญชรและสรุปผล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทความเรื่องนี้มากยิ่งขึ้น ผู้เขียนขออนุญาตคำศัพท์ที่จะใช้ประกอบในการเขียนบทความประกอบด้วยคำศัพท์คือ ทิพยอำนาจ ชินบัญชร ทิพยจักขุ ทิพพจักขุญาณ ทิพพโสต คาถา ปริตร ตามลำดับ

ทิพยอำนาจ ทิพย (ทิบ-พะ-ยะ) บาลีเขียนเป็นทิพพ (ทิบ-พะ) สันสกฤต ทิพย (ทิบ-พะ-ยะ มาจากคำว่า ทิวย แปลง ว เป็น พ อำนาจ คือสิ่งที่สามารถทำให้เกิดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือมีกำลังที่จะให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ พระอริยคุณาธาร (เส็ง ปุสฺโส ป.ศ.6) ได้กล่าวถึงทิพยอำนาจไว้ในหนังสือ “ทิพยอำนาจ” (2493: 12, 16, 17) ไว้ว่า “ภายในร่างกายของมนุษย์เรานี้ มีอำนาจสิ่งหนึ่งแปลกประหลาดพิเศษเกินกว่าอำนาจของคนธรรมดาซ่อนอยู่ เมื่อทราบวิธีปลุกหรือปลุกสร้างขึ้นให้มีประจำตัวแล้ว จะเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์โดยสามารถรู้เห็นสิ่งต่างๆ ซึ่งมนุษย์ธรรมดาไม่อาจรู้เห็นได้ พระพุทธเจ้าทรงแสดงทิพยอำนาจไว้หลายที่หลายแห่งกล่าวคือ 1. ตีโรภาพ ทรงทำฤทธิ์กำบังมิให้บิดากับบุตรเห็นกันในคราวโปรดยสกุลบุตร 2. ตีโรปากการภาพ ทรงเนรมิตกำแพงกั้นน้ำไว้ในคราวเสด็จโปรดอรุเวลากัสสปะ 3. ทรงแสดงทิพยจักขุญาณ หรือเจโตปริยญาณ ในคราวโปรดพราหมณ์พาวรี 4. ทรงแสดงญาณคทา ในคราวโปรดพกาพรหมให้ละพยศรัย 5. ทรงโปรดพระมหาโมคคัลลานะ ให้คลายถิ่นมิทธะทรงเสด็จไปด้วยพระมโนมัยกาย 6. ทรงโปรดคงคูลิมาลด้วยปาฏิหาริย์ทุเรภาพ 7. ทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์ปราบพวกเดียรฉัตรนิครนถ์ ซึ่ง “ทิพยอำนาจ” มิได้หมายความว่าอำนาจนี้เป็นของเทวดาหรือเทวดาดลใจให้ทำ แต่หมายถึงภาวะหนึ่งซึ่งเป็น “ภาวะทิพย์” มีอยู่ในกายของมนุษย์ธรรมดา”

พระมหาญาณธวัช ญาณทุโส กล่าวไว้ในหนังสือ สูตรมนต์ต้นล้านนา ฉบับคู่มือการน่านประยุกต์ (2553: 146) ว่า ชินบัญชร แปลว่า กรง (บัญชร) หรือหน้าต่างของของพระชินเจ้า (ชิน) โดยปริยายหมายถึงเครื่องป้องกันโดยนำคำว่า “บัญชร” ซึ่งเป็นมงคลนามมาใช้ในการตั้งชื่อพระคาถา

พระธัมมานันทมหาเถระฯ กล่าวไว้ใน อัครมหาบัณฑิตานุสรณ์ (2534: 199) ว่า *ชินบัญชร* (ชินปญฺช) แปลว่า กรงของพระพุทธเจ้า หรือเครื่องป้องกันของพระพุทธเจ้า เปรียบเหมือนสัตว์ดิรัจฉาน กรงหอกเครื่องป้องกันตัว

พระพรหมคุณาภรณ์ (ปยุตฺโต) ให้ความหมายคำศัพท์ที่จะใช้เขียนอธิบาย ประกอบในบทความนี้ไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์คำว่า คาคา ทิพพจักขุ ทิพพโสต ทิพพจักขุญาณ ปริตต์ (2551: 49, 132, 210, 211) ตามลำดับว่า คาคา คือ 1. คำประพันธ์ประเภทร้อยกรองในภาษาบาลี คาคาหนึ่ง ๆ มี 4 บาท 2. พุทธพจน์ที่เป็นคาคา (ข้อ 4 ใน นวังกส์ตฤคศาสตร์) 3. ในภาษาไทย บางที่ใช้ในความหมายว่า คำเสกเป่าที่ถือว่า ศักดิ์สิทธิ์ อย่างที่เรียกว่า คาคาอาคม ทิพพจักขุ จักขุทิพย์ตาทิพย์ ญาณพิเศษของพระพุทธเจ้าและผู้ได้อภิญาทั้งหลาย ทำให้สามารถมองเห็นหมู่มืดที่เห็นไปต่างๆ เพราะอำนาจกรรม ทิพพจักขุญาณ ญาณคือทิพพจักขุ ความรู้จุดดวงตาทิพย์ ทิพพโสต หูทิพย์ ญาณพิเศษที่ทำให้ฟังอะไรได้ยินหมดตามปรารถนา ญาณพิเศษของพระพุทธเจ้าและท่านที่ได้อภิญาทั้งหลายและ

ปริตต์ “เครื่องคุ้มครองป้องกัน” มีลักษณะนัยแห่งเนื้อหาแบ่งออกเป็น 8 ประเด็นคือ 1. โดยชื่อเรียกว่า “ปริตฺร” ตามความหมายที่เป็นเครื่องคุ้มครองป้องกันอันชอบธรรม ซึ่งต่างจากมนต์ ที่ได้มีความหมายโน้มไปในทางอาถรรพณ์มนต์ตามลัทธิของพราหมณ์ อย่างที่เรียกในบัดนี้ว่าเป็นไสยศาสตร์ ซึ่งมักใช้ทำร้ายผู้อื่นและสนองความโลภ 2. โดยเนื้อหา ปริตฺรเป็นเรื่องของคุณธรรมทั้งในเนื้อหาและการปฏิบัติ คุณธรรมที่เป็นพื้นทั่วไปคือ เมตตา บางปริตฺรเป็นคำแผ่เมตตาทั้งบท เช่นกรณียเมตตปริตฺร และขันธปริตฺร บางปริตฺรเป็นคำตั้ง สัจกิริยา ทั้งบท เช่นอังคฺมมาลปริตฺรและวิภูฏกปริตฺร บางปริตฺรเป็นคำระลึกคุณพระรัตนตรัย เช่นรัตนปริตฺร โมรปริตฺร ธชคคปริตฺร อาฏานาฎยปริตฺร บางปริตฺรเป็นคำสอนหลักธรรมที่จะปฏิบัติให้ชีวิตสังคมเจริญงอกงามและหลักธรรมที่เจริญจิตเจริญปัญญาคือ มงคลสูตร โพชฌังคปริตฺร 3. โดยหลักการ ปริตฺรเป็นไปตามหลักพระพุทธศาสนาที่ถือธรรมเป็นใหญ่สูงสุด ไม่มีการร้องขอหรืออ้างอำนาจของเทพเจ้า ปริตฺรไม่อิงไม่เอื้อต่อกิเลสโลภะ โทสะ โมหะเลยเน้นแต่ธรรม เฉพาะอย่างยิ่งเมตตาและสัจจะและอ้างพุทธคุณหรือคุณพระรัตนตรัย 4. โดยประโยชน์ ความหมายและการใช้ประโยชน์จากปริตฺร ต่างกันไปตามระดับการพัฒนาของบุคคลตั้งแต่ชาวบ้านทั่วไป ที่มุ่งให้เป็นกำลังอำนาจปกป้องรักษา คุ้มครองป้องกัน จนถึงพระอรหันต์ซึ่งใช้เจริญธรรมปิติ แต่ที่ยืนเป็นหลักคือ ช่วยให้จิตใจของผู้สวด

และผู้ฟังเจริญกุศล เช่นศรัทธา ปสาทะ ปิติ ปราโมทย์และความสุข 5. โดยที่มา แหล่งที่มา ของพระปริตรได้แก่คำแนะนำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ากล่าวคือ พระสูตร พุทธาณุญาต ชาดก พระปริตรที่ชื่อว่า อภานาถปริตร จากอภานาถปริตรมีที่มาแปลกออกไป 6. โดยความเป็นมาเดิม นั้น “ปริตต์” มีความหมายว่า “เครื่องคุ้มครองป้องกัน” เช่นข้อความนั้นๆ เพื่อเป็นปริตร หรือให้เป็นปริตร ปริตรได้เป็นคำเรียกบทสวด โดยมีรายชื่อปรากฏในคัมภีร์ชั้น หลังจากพระไตรปิฎก 7. โดยการจัดเป็นแบบแผน ต่อมาในบ้านเมืองที่พระพุทธศาสนาเจริญ แพร่หลาย มีคนทุกหมู่เหล่านับถือแล้ว ความนิยมสวดพระปริตรก็แพร่หลายมากขึ้นๆ จน เกิดเป็นประเพณีสวดงานนั้น งานนี้ 8. โดยเครื่องประกอบเสริม นอกจากปริตรเองแล้ว มี บทสวดเสริมประกอบที่แต่งหรือจัดเติมเพิ่มขึ้นตามกาลเวลาอีกมาก ใช้สวดนำก่อนก็มี สวด แรกก็มี สวดท้ายก็มี เช่นเริ่มก่อนสวด ก็มีชุมนุมเทวดา เป็นต้น

คาถาชินบัญชร

ดังที่ทราบกันดีว่า คาถาชินบัญชร นี้มีการถกเถียงกันในวงของผู้สนใจศึกษา ประวัติและผู้สนใจศรัทธาที่จะสวดบทปริตรต่างๆ ที่เห็นว่ามีพลังอำนาจ มีทิพยอำนาจ มี อานุภาพในการป้องกัน คุ้มครอง รักษาให้อยู่รอดปลอดภัยจากภัยอันตรายต่างๆ ขอให้ได้ โชคลาภ ใต้ยศตำแหน่งหรือได้ในสิ่งที่ตั้งจิตอธิษฐานขอ ต่อมาเมื่อสวดเป็นประจำแล้ว ก็เกิด ความสงสัยอยากรู้ที่มาที่ไปของบทสวดนั้นๆ บทคาถาชินบัญชรก็เช่นกัน มีผู้ที่ศึกษา ศรัทธา เชื่อมั่น แบ่งออกเป็นอย่างน้อย 3 ความเชื่อด้วยกัน คือ 1. เชื่อว่าคาถาชินบัญชรนี้เป็นของ ไทยแต่งโดย เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) แห่งสำนักวัดระฆังโฆสิตาราม 2. เชื่อว่าคาถาชินบัญชรนี้มาจากศรีลังกาแต่งโดยพระสงฆ์ลังกา และ 3. เชื่อว่า คาถาชินบัญชร นี้เป็นของล้านนา แต่งโดยสงฆ์ชาวล้านนา ซึ่งผู้เขียนก็มีความเชื่ออยู่ 1 ใน 3 สายนั้นเช่นกัน มีข้อมูลจะได้นำเสนอต่อไป

คาถาชินบัญชรมาจากศรีลังกาหรือจากไทย ตามหลักฐานที่มาของบทสวดพระ ปริตร ปริตร คาถา หรือ สูตรต่าง ๆ นั้น มีหลักฐานมีแจ้งแล้วว่ามาจากศรีลังกา ซึ่ง ประเทศไทยหรือสยามในขณะนั้น ได้รับอิทธิพลและรับมาจากศรีลังกาเป็นส่วนใหญ่ ใน ประชุมพระนิพนธ์ตำนานทางพระพุทธศาสนาของกรมพระยาดำรงราชานุภาพฯ ทรง วิจัยฉยไว้เรื่องตำนานพระปริตร (2514: 208-209) ว่า ประเพณีพระสงฆ์สวดพระปริตรเกิด ขึ้นในลังกาทวีปประมาณว่าเมื่อพุทธกาลล่วงแล้วราว 500 ปี เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพาน

ได้ 300 ปีเศษ พระเจ้าอโศกมหาราชทรงอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา พระเจ้าเทวณัมปิยดิศ ครองกรุงลังกาทวีป เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาทูลขอให้พระเจ้าอโศกมหาราชจัดคณะสงฆ์ส่งไปประดิษฐานพระพุทธศาสนาในลังกาทวีป มีพระมหินทรเถระผู้เป็นพระราชบุตรพระองค์หนึ่งเป็นประธานนำคณะสงฆ์ไป จึงมีคณะสงฆ์ลังกาทวีปเกิดขึ้นเป็นต้นมา พ.ศ.433 พระสงฆ์ในลังกาทวีปจึงได้ช่วยกันเขียนพระธรรมวินัยลงเป็นตัวอักษร ต่อมามีการคิดวิธีสวดปริตรขึ้นเพื่อสนองความต้องการของประชาชนที่ต้องการการความคุ้มครอง โดยค้นในพระไตรปิฎก เลือกอเอาพระสูตรและปาฐะพระคาถาสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย อันมีตำนานอ้างว่าเกิดขึ้นด้วยเหตุการณ์ต่างๆ

พ.ศ. 900 พระเถระมีพระเรวัตเถระเป็นประธาน ช่วยกันสำรวจรวบรวมพระปริตรต่างๆ รวบรวมเข้าไว้เป็นคัมภีร์เรียกว่า “ภาณวาร” ให้เป็นตำราสำหรับพระสงฆ์ท่องจำ และสวดพระปริตรเป็นแบบแผนเดียวกัน สอดคล้องกับงานเขียนของพระลังกา कुमार พระนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบาลีและพุทธศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยกัลยาณี ศรีลังกา (2552: 78–95) กล่าวถึงหลักฐานอีกส่วนหนึ่งที่ปรากฏพบเห็นในคัมภีร์สำหรับสวดพระปริตรต์ของลังกาเรียกชื่อว่า “ปิรุวานาไปตวะหั้นเส แปลว่า พระคาถาสำหรับท่องจำให้ขึ้นใจ” เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยอาณาจักรอนุราชปุระตอนกลาง ตรงกับสมัยพระเจ้าอุปติสสะที่ 1 (พ.ศ. 908–949) บ้านเมืองเกิดภาวะฝนแล้ง เกิดโรคระบาด สัตว์เลี้ยง ผู้คนล้มตาย คณะสงฆ์เพ็ดทูลพระเจ้าแผ่นดินให้ทำพิธีสวดพระปริตรต์ โดยยกอุทาหรณ์ในครั้งพุทธกาลเมืองไพศาลี เกิดทุพภิกขภัย โรคระบาดร้ายแรงคุกคาม พระพุทธเจ้าโปรดให้พระอานนท์สวดรัตนสูตร ประพรมน้ำพระพุทธมนต์จนเมืองไพศาลีรอดพ้นภัยร้ายนั้น พระเจ้าแผ่นดินลังกาเห็นด้วย จึงมีการหล่อพระพุทธรูปทองคำปางประทับยืนทรงบาตร พระเจ้าแผ่นดิน ชำราชากร สมทานรักษาศีลอุโบสถศีล พระสงฆ์สวดรัตนสูตร ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ ปรากฏว่าฝนได้ตกต้องตามฤดูกาล โรคระบาดหายสิ้น การสวดปริตรต์จึงถือกำเนิดนับแต่นั้น

พระสงฆ์แห่งสำนักมหายิวหารได้แต่งคัมภีร์สำหรับสวดปริตรต์ขึ้นเรียกว่า “จตุภาณวารบาลี” รวมหลายพระสูตรจากพระไตรปิฎก การสวดปริตรต์เจริญรุ่งเรืองสูงสุดสมัยโปเพนนาธุระ สมัยพระเจ้าปราคัรพาทุมหาราช (พ.ศ. 1686-1729) สำหรับพระสูตรที่นำมาสวดเป็นปริตรต์สมัยนั้นประกอบด้วย 22 สูตร สมัยอาณาจักรแคนตี พระเจ้าศรีวิชัยราชสิงหะ (พ.ศ. 2134-2358) ทรงเห็นว่ามิบทสวดนอกพระไตรปิฎกปรากฏอยู่ จึงโปรดให้สามเณรสรณังกร ผู้เป็นอาจารย์แต่งหนังสือแก้คัมภีร์สารัตถสมุจจะจะเป็นภาษาสิงหล เรียกว่า

“สาราถทีปนี” ซึ่งใช้เป็นคู่มือสวดปริตต์ถึงทุกวันนี้ นอกจากพระสูตร 22 บทแล้วยังเพิ่มเติมพระสูตรเข้ามาอีก 7 บท และต่อมาเถรจารย์ได้เพิ่มเติมสูตรมีเนื้อหาเจือปนด้วยคำสอนมหายานแบบตันตระ มี 16 บท 1 ใน 16 บทนั้นมี มหาชินบัญชร ว่าด้วยการอัญเชิญพระพุทธรูปเจ้าทั้งหลายและพระมหาสาวกมาสถิตมั่นทั่วร่างกาย นิยมสวดเพื่อคุ้มครองป้องกันอันตรายเข้ามาด้วย และยังมีจุฬชินบัญชรอีก 1 บท

ในความเห็นของพระลังกาภุมาร (2552: 88) เห็นว่า “คาถาชินบัญชรได้รับความเชื่อมาจากลัทธิมหายานแบบตันตระ” พร้อมกับได้พัฒนาการความเชื่อเรื่องเทพเจ้าชั้นสูงนามว่า “นาถะ” เทพเจ้าองค์นี้เป็นแหล่งกำเนิดพระคาถาชินบัญชรและเป็นแบบจตุคามรามเทพในเมืองไทย ความเชื่อเรื่องเทพนาถะ เจริญสูงสุดสมัยอาณาจักรโกฏฏู (พ.ศ. 1954-2140) โดยมีพระสังฆราชโตฏฐะคามุเศรีราหุละ ซึ่งเป็นปราชญ์คนสำคัญ เป็นบุคคลสำคัญในการเผยแพร่ลัทธิบูชาเทพนาถะ ต่อมาในคัมภีร์ชินกาลมาลีปกรณ์กล่าวถึงคณะสงฆ์จากล้านนา จำนวน 25 รูป มีพระมหาธัมมคัมภีร์และพระมหาเมธังกรเป็นผู้นำมาศึกษาและอุปสมบทใหม่ในลังกา สมัยพระสังฆราชวรนรัตนเถระ มีกษัตริย์ลังกาอุปถัมภ์ ตอนเดินทางกลับล้านนามีพระลังกาเดินทางมาด้วย 2 รูป คือพระมหาวิกรมพาหุและพระมหาอุตตมปัญญาและครั้งนั้นพระคาถาชินบัญชรถูกนำเข้าไปล้านนาด้วยและรักษาสืบทอดจนมาถึงปัจจุบัน

สอดคล้องกับพระมหาญาณธวัช ญาณทิวโร กล่าวถึงอุปตตินิทาน ที่มาของพระคาถาชินบัญชร (2553: 146-147) ว่า “สมัยหนึ่งมีพระราชโอรสของกษัตริย์เมืองลังกาพระองค์หนึ่ง เมื่อแรกประสูติโอรสหลวงทำนายนว่า พระราชกุมารจะมีพระชนมายุเพียง 7 ชั้นชาเท่านั้น จะถูกอสุนีบาต(ฟ้าผ่า) แน่นอน พอจะมีพระชนมายุครบ 7 ชั้นชาบริบูรณ์ พระราชบิดาทรงวิตกกังวลพระทัยเป็นอย่างยิ่ง จึงเสด็จพระราชดำเนินกราบบังคมทูลพระอรหันต์ทั้งปวงในลังกาทวีป เพื่อขอคำชี้แนะปรึกษาหาทางแก้ไข พระอรหันต์ทั้งปวงจึงมาประชุมกันบนปราสาทชั้นที่ 7 ไกลสี่หับัญชร ได้ช่วยกันประพันธ์พระคาถาขึ้น ณ ตรงที่ใกล้ปล่องสี่หับัญชร (หน้าต่าง) นั้น เหตุนั้นคาถานี้จึงปรากฏชื่อว่า “ชินบัญชร” กรงหรือหน้าต่างของพระชินบัญชรเจ้า อันหมายถึงเครื่องป้องกัน หลังจากที่ประพันธ์เสร็จแล้วนำถวายแก่พระราชินีให้บูชารับพระคาถาด้วยเครื่องสักการะต่างๆ แล้วให้ พระราชกุมารเรียนท่องจำพระคาถาทั้งหมดและสวดสาธยายเป็นประจำทุกวัน เมื่อพระราชกุมารมีพระชันษา 7 ชั้นชาบริบูรณ์ ก็เกิดอสุนีบาตขึ้นจริงๆ ตามคำทำนายของโอรสหลวง แต่หาได้ผ่าถูกพระราชกุมารไม่ กลับไปถูกศิลาใหญ่ก้อนหนึ่งซึ่งอยู่ที่มุมเมืองทางทิศตะวันตกของกรุงลังกา ขณะที่พระ

ราชกุมารประทับอยู่ที่กลางแจ้ง พระราชกุมารถึงรอดพ้นจากอสุนีบาตในครั้งนั้น และเจริญพระชนมายุจนได้ครองพระราชสมบัติ เป็นกษัตริย์กรุงลังกาต่อจากพระราชบิดา ก็ด้วยอานุภาพทิพยอำนาจของพระคาถาชินบัญชร และพระคาถานี้มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “คาถาฟ้าฟีก” หมายถึง “คาถาฟ้าหลีก”

สมเด็จพระญาณสังวรฯ ทรงพระนิพนธ์คำชี้แจงในหนังสือคาถาชินบัญชร แสงส่องใจ (2528: ข) ว่า “คาถาชินบัญชร เป็นที่นับถือสวดกันแพร่หลาย กล่าวกันว่าเป็นของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม แต่ก็ยังสงสัยในถ้อยคำและประโยคเพราะไม่อาจจับความได้ เมื่อได้พบหลายฉบับจากหลายสำนักเข้า ก็ได้พบคำที่ผิดเพี้ยนบ้างเกือบทุกฉบับ ไม่อาจตัดสินได้ว่าที่ถูกเป็นอย่างไร ได้เคยนึกสงสัยมานานแล้วว่า เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้า ได้เรียบเรียงขึ้นเองหรือได้ต้นแบบมาจากไหน เมื่อไม่นานมานี้ได้มีผู้นำหนังสือมาให้เล่มหนึ่ง เป็นหนังสือขนาดเล็ก พิมพ์ในประเทศศรีลังกาชื่อหนังสือ “The Mirror of the Dhamma” (กระจกรธรรม) โดยท่านนารทมหาเถระและท่านกัสสปเถระ ฉบับที่ได้มานี้พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2504 (ของศรีลังกา ตรงกับของไทย พ.ศ. 2503) ค.ศ. 1961 เป็นแบบหนังสือคู่มือธรรมที่จะใช้สวดและปฏิบัติเป็นประจำได้ เป็นตัวบาลี พิมพ์ด้วยอักษรสีหฬและอักษรโรมัน คิดจะปรับปรุงฉบับที่สวดกันในเมืองไทย อนุวัตรฉบับลังกาเฉพาะที่เห็นว่าสมควรจะปรับปรุงด้วยทั้งสองฉบับนี้ เมื่อเทียบกันแล้ว รู้สึกว่าต้นฉบับเดิมนั้น เป็นอันเดียวกันแน่”

ส่วนพระอริยมาณีนันทมหาเถระ วัดท่ามะโอ จ. ลำปาง (2534: 199) มีความเห็นแย้งเรื่องที่มาว่า “ในคัมภีร์พุทธทศนามวินิจฉัยวินยสมุหวินิจฉัยอ้างถึงสมัยของ พระเจ้าบุเรงนอง เมืองหงสาวดี แต่งตั้งพระราชโอรสพระนามว่า อโนรธา (รัชกาลที่ 20) ไปเป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่ (พ.ศ. 2121-2150) ปรากฏว่า ที่เชียงใหม่ มีประเพณีบูชาเคราะห์ทั้ง 9 ดวง มนต์ในมนตรยานและเวทมนต์คาถาเกี่ยวกับไสยศาสตร์รุ่งเรืองเป็นที่นิยมมาก แพร่หลายในเมืองเชียงใหม่ พระเจ้าอโนรธาได้ทรงทอดพระเนตรพิธีกรรมเหล่านั้น อันไม่เหมาะสม ไม่สมควร จึงได้ทรงปรึกษากับพระเถระผู้ใหญ่ผู้เป็นบัณฑิตทั้งหลาย เพื่อเปลี่ยนความเชื่อถือของประชาชนในทางที่ผิดมาสู่ทางที่ถูก เมื่อฝ่ายพระสงฆ์เห็นชอบด้วย จึงมีพระราชโองการให้ประชาชนตั้งพระพุทธรูปไว้บูชาภายในบ้านเรือนแทนการเช่นสรวงเทวดา บูชาเทวรูปเรียกว่า “พุทธานิเชก” และให้ถือพุทธานิเชกนั้นเป็นมงคลชนิดใหม่ พิธีพุทธานิเชกจึงได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยนั่นเอง นอกจากนั้น พระเจ้าอโนรธา ยังทรงจัดการให้ใส่พระนามของพระพุทธเจ้าและชื่อพระอริยสงฆ์องค์อรหันต์รวมทั้งสัมมาเทวดา พรหม ลงในคำสวดต่าง

ๆ ดังปรากฏมี อุปปาติสนธิ, ชินบัญชร, สิริสมี เม พุทธเสฏโฐ, ยัม ทุนนิมิตต์ เป็นต้น แล้วให้ ท่องสวดมนต์พุทธมนต์แทนมนต์ในมนตรยาน จากเรื่องกล่าวมา จึงเชื่อได้ว่า “ชินบัญชร” ได้เกิดขึ้นที่เชียงใหม่ ภายหลังได้แพร่หลายไปถึงประเทศลังกาและประเทศพม่า นับว่าชินบัญชรเป็นมรดกที่เก่าแก่ล้ำค่าของไทย”

จำนวนบทคาถา 4 ฉบับ

คาถาชินบัญชร เท่าที่ปรากฏมีอยู่ คือฉบับของประเทศศรีลังกา ฉบับประเทศพม่า ฉบับประเทศไทย และฉบับของล้านนา แต่ละฉบับนั้น มีความเหมือนความแตกต่างกันเล็กน้อยในบทความนี้จะไม่วิเคราะห์ถึงเรื่องความแตกต่างของคาถา คำศัพท์ ความผิดถูกของภาษาซึ่งต้องเป็นอีกเรื่องหนึ่งของการเขียนนั้น แต่ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะแต่จำนวนของบทคาถาที่ใช้สวดเท่านั้น

พระธัมมานันทมหาเถระ วัดท่ามะโอ กล่าวในวินิจฉัยคาถาชินบัญชร (2534: 200) ว่า คาถา ชินบัญชรนั้น มีหลายฉบับ แต่ฉบับที่มี 14 คาถานั้นแลเป็นมูลฉบับ (ฉบับเดิม) ฉบับที่มีคาถามากกว่านี้ แสดงว่าเพิ่มเติมในภายหลัง ผู้แต่งคาถาชินบัญชรเป็นผู้แตกฉาน เชี่ยวชาญพระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่นๆ คาถาป้องกันอันตรายที่ท่านเขียนนี้นับว่าเขียนได้ดี ประดับด้วยพระไตรปิฎก อรรถกถาไวยากรณ์ อย่างอลังการ และฉันทที่มี 14 คาถาข้างต้นจัดอยู่ในขั้นดี ส่วนคาถาที่นอกจากนี้ เห็นว่ายังไม่ถึงขั้น 14 คาถาข้างต้นของชินบัญชรมีความเหมือนกันทุกฉบับ คาถาชินบัญชรฉบับเก่าแก่ที่นายเจมส์ เกรย์ ชาวอังกฤษ พิมพ์ไว้มีเพียง 14 คาถาเท่านั้น

ฉบับของศรีลังกา ในหนังสือคาถาชินบัญชรแสงส่องใจ พระนิพนธ์ในสมเด็จพระญาณสังวรฯ (2518: 10-11) ว่า ฉบับลังกามี 22 บท เพิ่มเข้ามาอีก 8 บทคือบทที่ 15-22 ฉบับที่สวดกันในเมืองไทย มี 14 บท คือ 14 บทข้างต้นของฉบับลังกา เพราะความเดียวกันถ้อยคำก็เป็นอันเดียวกันโดยมาก ส่วนคำอธิษฐานตอนท้ายบทที่ 14 ของฉบับที่สวดกันในเมืองไทยย่อตัดมาอย่างรวบรัดดีมาก

ฉบับของพม่า ในหนังสือสูตรมนต์ต้นล้านนาฉบับคู่มือการ-น่านประยุกต์ พระมหาญาณธวัช ญาณธโร (2553: 151 -152) ว่า ทางพม่าเรียกว่า “รัตนชะบัญชร” และมีชื่อเป็นภาษาพม่าว่า “รัตนชะวไซ” กรุงทองแห่งรัตนตรัย ฉบับเดิมมี 14 บท มีเพิ่มเข้ามาอีก 1 คือบทที่ 15 จึงมีบทคาถา 15 บท ส่วนฉบับของล้านนา เรียกว่า “ชะยะปัญชะระ หรือไชยะเบ็งชร” มีจำนวน 15 คาถา เพิ่มบทที่ 15 เข้ามาเท่ากับฉบับของวัดระฆังโฆสิตาราม

กรุงเทพมหานคร

สรุปได้ว่า “คาถาชินบัญชร” นั้นมีจำนวนคาถาสำหรับสวดสาธยายของเดิมมีแค่ 14 บทเท่านั้น นอกจากนั้นมีการแต่งเพิ่มเติมเข้ามาทีหลัง ฉบับของลังกามีเพิ่มเข้ามามากถึง 8 บทของไทยและพม่าเพิ่มเข้ามาจำนวน 1 บท ส่วนที่เพิ่มเข้ามานั้น เป็นบทสวดอธิษฐานเพื่อเน้นย้ำอาราธนาให้พลังแห่งทิพยอำนาจของพระพุทธเจ้าทั้ง 28 พระองค์พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระปริตต์ให้มีผลสำเร็จดังหมาย ฉบับของลังกากับฉบับล้านนามีความใกล้เคียงกัน แต่ฉบับลังกาเน้นการสวดให้ผู้อื่น ฉบับล้านนาและฉบับอื่นๆ เน้นการสวดให้ตนเอง

จากหลักฐานที่กล่าวอ้างถึงที่ของคาถาชินบัญชรทั้งจากของศรีลังกาและจากหลักฐานของพระเถระนักปราชญ์ทั้งหลายที่กล่าวอ้างมานั้น ผู้เขียนเห็นว่า “คาถาชินบัญชร” นั้นน่าจะมาจากศรีลังกา ซึ่งมีเหตุผลที่น่าเชื่อถือได้ว่า 1. มีประวัติพัฒนาการของการสวดปริตรมาโดยลำดับอย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีประวัติการรื้อยกรองการรวบรวมปริตร 2. ศรีลังกาเป็นต้นแบบของการใช้ภาษาบาลี การจารึกพระไตรปิฎกลงในใบลาน การมีพระเถระที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาบาลี และ 3. แน่ชัดว่าพระสงฆ์จากล้านนานั้นได้เดินทางไปเรียนถึงศรีลังกาและนำความรู้และคัมภีร์ต่างๆ จากลังกากลับมาด้วย ซึ่งพระมหาญาณธวัช ญาณพุทธโร (2535: 145) มีข้อสังเกตว่า นักปราชญ์ล้านนาสันนิษฐานว่า “คาถาชินบัญชร” พระมหาเถระชยมังคละแห่งนครทริภุชยณำมาแต่ลังกาทวีปพร้อมทั้งคาถาโฆตาแล้วคัดลอกถวายพระเจ้าติโลกราช เมื่อ พ.ศ. 1985 สอดคล้องกับพระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร (2548) มีความเห็นว่า “พระพุทธศาสนาแบบลังกาได้กลายเป็นแม่แบบของพุทธศาสนาในสังคมไทย กล่าวคือ การแต่งวรรณกรรมพระพุทธศาสนา ที่ชัดเจนที่สุดน่า จะเป็นวรรณกรรมแนวประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาเช่น ชินกาลมาลีปกรณ์ สังคิதியวงศ์และปฐมสมโพธิกถาท่านเห็นว่างานเหล่านี้ได้รับรูปแบบมาจากคัมภีร์มหาวงศ์ของลังกา”

และการสวดคาถาชินบัญชรนั้น ไม่ว่าจะเป็ฉบับของศรีลังกา 22 บทคาถาฉบับของพม่า 15 บทคาถา ฉบับของล้านนา 15 บทคาถา หรือฉบับของวัดระฆัง 15 บทคาถา หรือฉบับดั้งเดิมจำนวน 14 บทแม้จะมีความแตกต่างด้านภาษาไวยากรณ์บ้างเล็กน้อยก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามทิพยอำนาจในการปกป้องคุ้มครองตามนัยของคาถาชินบัญชร กรุงแห่งทิพยอำนาจของพระชินพุทธเจ้าก็ยังคงอยู่

ทิพยอำนาจในคาถาชินบัญชร

ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 นี้เป็นการตั้งไว้เพื่อวิเคราะห์ ทิพยอำนาจในคาถาชินบัญชร อันหมายถึงอำนาจที่มีพลังที่เกิดจากการปฏิบัติด้วยศีล สมาธิ ปัญญาตามหลักคำสอนของ พระพุทธเจ้าและพระอริยสงฆ์ และอำนาจอันเป็นทิพย์เกิดจากพระสูตรและพระปริตต์ ผู้เขียน ได้แยกประเด็นในการวิเคราะห์ คือ ทิพยอำนาจพุทธบารมีของพระพุทธเจ้า 28 พระองค์ ทิพยอำนาจสังฆานุภาพของพระอริยสงฆ์ 14 รูป ทิพยอำนาจธรรมานุภาพของพระสูตรและพระปริตต์ 7 บท บทอธิษฐาน อานุภาพของคาถาชินบัญชร และบทสรุป ตามลำดับ

1. ทิพยอำนาจของพระพุทธเจ้า 28 พระองค์

ในคาถาบทที่ 1 -2 มีความหมายสวดถึงพระคุณของพระพุทธเจ้า ผู้ทรงชนะมาร พร้อมทั้งเสนามาร มีพระปัญญาอันตรัสรู้อริยสัจ มีพระพุทธเจ้า 28 พระองค์ มีพระพุทธเจ้า ตัณห์กรเป็นต้น ในเวลาสวดบทนี้เราก็ไม่รู้ว่า พระพุทธเจ้า 28 พระองค์มีพระนามว่าอย่างไรบ้าง ผู้เขียนจึงนำมาขยายให้รู้จักพระนามของแต่ละองค์ ในสูตรมนต์ต้นล้านนาฉบับคุณลี การ่านประยูรค์ พระมหาญาณธวัช ญาณทุโส (2553: 122-123) กล่าวถึง 1.พระตัมภ์กรพุทธเจ้า 2. พระเมธังกรพุทธเจ้า 3. พระสรณังกรพุทธเจ้า 4. พระทีปังกรพุทธเจ้า 5. พระโกณฑัญญพุทธเจ้า 6. พระมังคลพุทธเจ้า 7. พระสมุนพุทธเจ้า 8. พระเรวตพุทธเจ้า 9. พระโสภิตพุทธเจ้า 10. พระอนมทัสสีพุทธเจ้า 11. พระปทุมพุทธเจ้า 12. พระนารทพุทธเจ้า 13. พระปทุมุตตรพุทธเจ้า 14. พระสุเมธพุทธเจ้า 15. พระสุชาตะพุทธเจ้า 16. พระปิยทัสสีพุทธเจ้า 17. พระอันตลทัสสีพุทธเจ้า 18. พระธัมมทัสสีพุทธเจ้า 19. พระสิทธัตถพุทธเจ้า 20. พระติสสพุทธเจ้า 21. พระปุสสพุทธเจ้า 22. พระวิปัสสิพุทธเจ้า 23. พระสิขีพุทธเจ้า 24. พระเวสสภูพุทธเจ้า 25. พระกกุสันธพุทธเจ้า 26. พระโกนาคมนพุทธเจ้า 27. พระกัสสปพุทธเจ้า 28. พระโคตมพุทธเจ้า โบราณจารย์ยังได้ระบุพระนามย่อของพระพุทธเจ้าทั้ง 28 พระองค์ โดยผูกเป็นหัวใจคาถาเรียกว่า หัวใจพระพุทธเจ้า 28 พระองค์ คือ “ตั้ง เม สะ ที โก มัง สุ เร โส อะ ปะ นา ปะ สุ สุ ปิ อะ ณะ สิ ตี ปุ วิ สิ เว กะ โก กะ โค

คาถาบทที่ 3 กล่าวถึงพระรัตนตรัย คือพระพุทธเจ้าทั้งหลายสถิตประทับที่ ศีรษะ พระธรรม สถิตประทับที่ดวงตาทั้งสอง และพระสงฆ์ผู้เป็นบ่อเกิดแห่งคุณทั้งหลาย สถิตประทับที่หน้าอกของผู้สวด ในการนำตนเข้าถึงพุทธบารมีอันเป็นทิพยอำนาจของ พระพุทธเจ้านั้น สมเด็จพระญาณสังวรฯ ทรงนิพนธ์ในญาณสังวรธรรม ความเข้าใจเรื่องชีวิต ความหมายของสรณะ (2556: 352) ว่า “เวลานี้ พระพุทธเจ้าก็ยังมีอยู่ และมีอยู่ในรัตนตรัย มี

อยู่ในอมตธรรม พระพุทธเจ้ามีอยู่เป็นอมตะนั้น ถ้าใครต้องการจะเห็นพระองค์ในเวลาไหน หรือในเวลาไหนๆ ก็ตาม ก็ตั้งใจปฏิบัติ อบรมจิตใจ ให้เป็นสมาธิ อบรมปัญญาในธรรม ก็จะได้เห็นพระพุทธเจ้าด้วยตนเอง เพราะได้ตรัสไว้แล้วว่า “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา” วิธีปฏิบัติถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะนั้น ให้ตั้งใจระลึกถึงพระพุทธคุณข้อใดข้อหนึ่ง ในพระคุณ 3 คือ พระมหากรุณาธิคุณ พระปัญญาธิคุณและพระบริสุทธิคุณ หรือระลึกถึงโดยสรุปว่า “พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้จริง ทรงบริสุทธิ์จริง ทรงมีพระกรุณาจริง พระพุทธเจ้าก็จะปรากฏขึ้นในพระคุณ” ความว่าเหว่ หวาดกลัวทุกอย่างก็จะหมดไปจากจิตใจ หรือถ้ามีความทุกข์ ร้อนหม่นหมองอยู่อย่างใดอย่างหนึ่งก็จะหายไปสิ้นจะหายความอัดอั้นตันใจ จะเห็นทางออก อย่างดีที่สุด นี่เป็นพุทธานุภาพที่มีจริง ข้อสำคัญให้ตั้งใจถึงพระองค์ให้เป็นสรณะของตนให้จริง พระองค์ก็จะมาเป็นสรณะได้จริง จิตใจที่มีสรณะดังกล่าวจะเป็นจิตใจที่อบอุ่นไม่ว่าเหว่ ที่เข้มแข็งไม่อ่อนแอ ที่กล้าหาญ ไม่สะดุ้งหวาดเสียว ที่ผ่องใสไม่เศร้าหมอง ทำให้เกิดความเห็นที่ถูกต้อง

2. ทิพยอำนาจของพระอริยสาวก 14 รูป

คาถาบทที่ 4-9 เป็นการอาราธนาคุณของพระอริยสงฆ์ที่ได้รับการยกย่องเป็น เอตทัคคะ คือผู้ที่พระพุทธเจ้าทรงยกย่องเป็นผู้เลิศในด้านต่างๆ มาสถิตประทับอยู่ ณ ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเพื่อให้เกิดเป็นทิพยอำนาจป้องกันภัยอันตรายทั้งหลายสำหรับผู้สวดสาธยาย มี 14 รูป เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร ทรงแปลไว้ในคาถาชินบัญชร แสงส่องใจ (2518: 12-14) ว่า

คาถาบทที่ 4 คือ 1. พระอนรุทธ เป็นผู้สูงสุดแห่งภิกษุผู้มีตาทิพย์ ประเสริฐสุดในหมู่พระญาติของพระพุทธเจ้า อาราธนามาสถิตประทับที่ใจ 2. พระสารีบุตร มีปัญญามาก เป็นอัครสาวกเบื้องขวา เป็นธรรมเสนาบดี เป็นผู้ประเสริฐสุด อาราธนามาประทับที่ด้านขวา 3. พระโกณฑัญญเถระ เป็นยอดของภิกษุผู้รู้ราตรี ผู้เป็นหัวหน้าแห่งภิกษุปัญญาวัคคีย์ ได้ดวงตาเห็นธรรมด้วยพระธรรมจักรกัปปวัตนสูตร อาราธนามาสถิตประทับที่ด้านหลัง 4. พระโมคคัลลานเถระ พระอัครสาวกเบื้องซ้าย เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายมีอิทธิฤทธิ์ อาราธนามาสถิตประทับที่เบื้องซ้าย

คาถาบทที่ 5 มีพระเถระคือ 5. พระอานนท์ พระผู้เป็นอุปัฏฐากพระพุทธเจ้า นับว่าเป็นสัตบุรุษในการทำสังคายนาครั้งที่ 1 เป็นพหูสูตร ทรงธรรม และ 6. พระราหุลเถระ เป็นผู้เลิศแห่งภิกษุผู้ใคร่ต่อการศึกษา ผู้มีมารยาทในธรรมทั้งปวง พระเถระทั้งสองอาราธนา

มาสถิตประทับที่หุบเขียงขวา 7. พระกัสสปะ เป็นผู้ประเสริฐกว่าหมู่ภิกษุทั้งหลาย พระศาสดาทรงตั้งไว้ในตำแหน่งเอตทัคคะ โดยคุณเป็นเครื่องกำจัดกิเลส (สมาทานรุดงค์วัตรตลอดชีวิต) และ 8. พระมหานามะ อารธนาพระเถระทั้งสองมาสถิตประทับที่หุบเขียงซ้าย

คาถาบทที่ 6 9. พระโสภิตะ ผู้มีสิริแก่ล้ากัจจดวงอาทิตย์ส่องสว่าง เป็นผู้ชำนาญในทางระลึกชาติบุพเพนิวาสานุสสติญาณ อารธนามาสถิตประทับที่ท้ายทอย

คาถาบทที่ 7 10. พระกุมารกัสสปเถระ เป็นผู้เลิศแห่งหมู่ภิกษุทั้งหลายเป็นผู้มีถ้อยคำวิจิตร อารธนามาสถิตประทับที่ปาก (คาถาที่ 7 คนโบราณใช้เป็นคนอาสำหรับนักพูด นักขาย นักเจรจา)

คาถาบทที่ 8 เป็นการอารธนาพระเถระ 5 รูปคือ 11. พระปุณณเถระ บุตรของนางมันตานี เป็นผู้ประเสริฐสุดแห่งหมู่ภิกษุทั้งหลายผู้เป็นธรรมกถิก ถึงฝั่งแห่งเวททั้งสาม 12. พระอังคิมลเถระ ผู้ปกปิดบาปที่ตนทำไว้แล้วในกาลก่อนด้วยกุศลธรรม เหมือนปกปิดถ่านเพลิงด้วยขี้เถ้า 13. พระอุบาลีเถระ ผู้ฉลาดในอาบัติและอนาบัติ (ทรงพระวินัย) อาบัติที่แก้ไขได้และแก้ไขไม่ได้ พระศาสดาทรงสรรเสริญท่านแล้ว ทรงตั้งไว้ในตำแหน่งเอตทัคคะในพระวินัย 14. พระนันทเถระเป็นผู้ตั้งอยู่แล้วในตำแหน่งเอตทัคคะ เป็นผู้มีความที่ตนคุ้มครองแล้วในอินทรีย์ทั้งหลาย ถึงความเป็นผู้มีอินทรีย์อันตนชนะแล้ว (สำรวมอินทรีย์) 15. พระสีลี เป็นพระเถระผู้สูงสุดแห่งภิกษุผู้มีลาภ พระเถระ ทั้งหมดอารธนามาสถิตประทับที่หน้าผากให้เป็นจตุรรอยเจิม (โบราณใช้น้ำมนต์สำหรับล้างหน้าทุก ๆ เช้า จักเป็นสิริมงคลยิ่งนัก)

คาถาบทที่ 9 เป็นการสวดอารธนาพระอริยสงฆ์ที่ทรงคุณ ได้รับการยกย่องเป็นเลิศทรงคุณด้านต่างๆ จากพระพุทธเจ้าจำนวน 80 รูป (อสีติมหาสาวก) สวดอารธนา สังฆคุณมาสถิตประทับตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย เป็นกรงเพชรคุ้มกันป้องกันภัยอันตรายทั้งหลาย

ทิพยอำนาจของพระสูตรและพระปริตร 7 บท

คาถาบทที่ 10 และ 11 เป็นการอารธนาอานุภาพที่เป็นทิพยอำนาจของพระปริตรบทต่างๆ มาประจุตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย ดังนี้

บทคาถาที่ 10 อารธนาพระปริตร ที่ทรงฤทธิ์ มีทิพยอำนาจมาประจุเป็นกำแพงคุ้มกันป้องกันอันตรายทั้งหลายคือ 1.รัตนสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 1-18: 9-14) เป็นพระสูตรว่าด้วยอำนาจของพระพุทธเจ้าพระธรรม พระสงฆ์ เป็นปริตรที่พระพุทธเจ้า มอบให้พระอานนทเถระ นำไปสวดที่เมืองไพศาลีในยามที่เกิดพายุภิกขภัย แล้ว

ทำน้ำพระพุทธรูปประพรหมจนเมืองไพศาลีพันภัย จึงอาราธนาพระสูตรนี้มาประจุที่เบื้องหน้า 2. เมตตสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 1-10: 20-22) พระสูตรว่าคุณสมบัติของพระภิกษุที่อยู่ป่า แล้วให้แม่เมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงให้มีตนเป็นสุข ทั้งมนุษย์ เทวดา เปรต อสุรกาย สัตว์นรก ภูต สัมภเวสี ที่มีรูปร่างกายขนาดต่างๆ ที่เคยเห็นไม่เคยเห็น อยู่ใกล้อยู่ไกลให้แม่เมตตาไปทุกทิศ พระพุทธเจ้าทรงมอบให้ภิกษุจำนวน 500 รูปเรียนท่องจำแล้วสาธยายเข้าไปสู่ป่า จึงอาราธนาพระสูตรนี้มาประจุไว้เบื้องขวา 3. ธัคคสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 15 ข้อ 249: 359-363) พระสูตรว่าวิธีกาจัดความสะดุ้ง หวาดกลัว ขนพองสยองเกล้าจะหายไป เช่นเดียวกันภิกษุ ที่อยู่ป่าบ้านร้างที่โคนต้นไม้ หากมีความสะดุ้ง หวาดกลัว ขนพองสยองเกล้าด้วยอำนาจคุณของพระรัตนตรัย 4. อังคุลิมาลสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 13 ข้อ 347-351: 421-433) เป็นการอ้างถึงอำนาจของการทำสังจาวาจาของพระเถระที่ชื่ออังคุลิมาลว่า “น้องหญิง ตั้งแต่อาตมาภาพเกิดมา ไม่เคยรู้ว่าจงใจปลงชีวิตสัตว์ทั้งหลายเลย ด้วยสังจาวาจา นี้ ขอความสวัสดีจงมีแก่เธอ ขอความสวัสดีจงมีแก่ทารกในครรภ์ของเธอเถิด” (โบราณกาลใช้บทพระปริตต์บทนี้ทำน้ำมนต์ให้สตรีที่คลอดยากดี) จึงอาราธนามาพระสูตรนี้มาประจุที่ด้านซ้าย

คาถาบทที่ 11 เป็นการอาราธนาพระปริตต์ 3 บทคือ 1. พระขันธปริตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 27 ข้อ 105-106: 92) เป็นพระปริตรว่าด้วยการแม่เมตตาไปถึงพญางู 4 ตระกูลคือ ตระกูลวิรูปักษ์ ตระกูลเอราปถะ ตระกูลฉัพยาคูระ ตระกูลกัณหาโคตมะ สัตว์มีเท้า สัตว์ไม่มีเท้า มีสองเท้า มีสี่เท้า หลายเท้า สัตว์เลื้อยคลาน งู แมงป่อง ตะขาบ แมงมุม ตั๊กแตน หนู ให้มีความสุขรักษาตน และให้ปกป้องคุ้มครอง ให้หลีกไป และน้อมระลึกถึงคุณพระพุทธเจ้า 2. พระโมรปริตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 27 ข้อ 17-18: 66-67) เป็นพระปริตรที่พญานกยูงนอบน้อมถึงพระอาทิตย์ที่เป็นดวงตาของโลก ซึ่งได้อาศัยแสงพระอาทิตย์ แสวงหากินอยู่เป็นสุข นอบน้อมถึงพระพุทธคุณ พระธรรมและพุทธเจ้าทั้งหลาย แล้วจึงออกหากินในตอนกลางวัน และอยู่ ณ ที่อยู่ของตนตอนกลางคืน 3. อาณานาฎียสูตร (บทวิปัสสิสสะ) (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 11 ข้อ 275-295: 219-246) ว่าด้วยมนต์เป็นเครื่องรักษา ชื่ออาณานาฎีย พระสูตรบทนี้เป็นพระสูตรที่ห้ามหาราชทั้ง 4 คือห้ามหาราชอัครราชประจำทิศตะวันออก ห้ามหาราชวิรูปักษ์ประจำทิศตะวันตก ห้ามหาราชเวสวัณห์หรือห้ามหาราชเวระประจำทิศเหนือ ห้ามหาราชหรือห้ามหาราชเวสวัณห์ที่คุ้นเคยกับพระพุทธเจ้ามากที่สุด ขณะที่ทรงประทับอยู่ภูเขาคิชฌกูฏ เมื่อราชคฤห์เป็นผู้กราบทูลถวาย

บทสวดนี้ เพื่อเป็นเครื่องป้องกันรักษาพุทธบริษัท 4 จาก คนธรรพ์ กุมภภัณฑ์ นาค ยักษ์ พรหม ทั้งบริวารเสนาอำมาตย์คนใช้ ทั้ง 4 ตระกูลนั้น หากอาราธนาพระปริตต์ทั้ง 3 นั้นเป็นทิพยอำนาจคุ้มครองเหมือนฟ้าครอบ และอาราธนาพระปริตต์ทั้งหลายที่เหลือกำหนดหมายให้ เป็นทิพยอำนาจจุจปรการ (กำแพง) คุ้มครองป้องกัน (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 15 ข้อ 249: 359-363) กล่าวถึงอำนาจพระรัตนตรัยไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายอยู่ในป่าก็ดี อยู่ที่โคนไม้ก็ดี อยู่ในเรือนว่างก็ดี ภิกษุทั้งหลาย เมื่อเธอทั้งหลายระลึกถึง พระพุทธเจ้า พระธรรม และสงฆ์อยู่ ความกลัวก็ดี ความหวาดสะดุ้งก็ดี ความขนพองสยองเกล้าก็ดี จักไม่มีเลย” ดังนั้นในคาถาชินบัญชรจึงมีการอ้างถึงพุทธบารมี ธรรมบารมี สังฆบารมี เป็นเกราะ ปรการป้องกันคุ้มครองให้ปราศจากอันตรายจากทุกสิ่งทุกอย่าง ในที่ทุกแห่ง ในกาลทั้งปวง ที่จิตใจของปุถุชนยังมีความหวาดกลัวอยู่ ให้อบอุ้มใจคลายความกลัวอยู่เย็นเป็นสุข

3. คาถาบทที่ 12-14 บทอธิษฐาน

ด้วยใจความว่า เมื่อข้าพเจ้าอาศัยอยู่ด้วยกิจทั้ง 4 (ยืน เดิน นั่ง นอน) ในบัญชร แห่งพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นลานเขตแห่งทิพยอำนาจแห่งพระพุทธเจ้าผู้ทรงชนะ ประดับด้วย ปรการ (กำแพง) คือพระธรรม ขอความขัดข้องทั้งภายนอกทั้งภายในทั้งหลายที่เกิดจาก ลมและน้ำดีเป็นต้น จนถึงความสิ้นไปไม่มีเหลือ ด้วยเดชแห่งพระชินสีห์ผู้มีเมตตาที่สุด ขอพระ มหาบุรุษผู้เลิศกล้าทั้งหลายทั้งปวงเหล่านั้น โปรดอภิบาลข้าพเจ้าผู้อยู่ในท่ามกลางชินบัญชร ที่อยู่บนพื้นแผ่นดิน ข้าพเจ้าผู้คุ้มครองดีแล้ว รักษาดีแล้ว โดยทำให้ครบทุกทางอย่างนี้ ด้วย ประการฉะนี้ ขอจงชนะอุปัทวะด้วยอำนาจแห่งพระพุทธเจ้า จงชนะข้าศึกด้วยอำนาจ แห่งพระธรรม จงชนะอันตรายด้วยอำนาจแห่งพระสงฆ์ผู้อันอำนาจแห่งพระสัตถธรรม อภิบาลประพฤติดูอยู่ในชินบัญชร

อำนาจแห่งการสวดคาถาชินบัญชร

การสวดหรือการสาธยายพระปริตรนั้น ผู้สวดย่อมมีความมุ่งหวังหลายประการ แล้วแต่บุคคลที่จะตั้งความปรารถนา อธิษฐานขอพรหลังจากที่สวดแล้ว อย่างไรก็ตาม ในการสวดแต่ละครั้งนั้น ผู้ที่รับรู้ถึงพลังอำนาจแห่งทิพยอำนาจจากบทพระปริตรต่างๆ ได้ดี และได้รับมากกว่าใครๆ คือผู้สวดเอง นอกจากจะสวดเองแล้วยังได้รับทิพยอำนาจจาก การสวดสาธยายของบุคคลอื่นอีกด้วย ผู้เขียนขอนำมาเป็นข้อพินิจคือ

ในอายุวัฒนกุมาร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 25: 64) มีพราหมณ์คนหนึ่งภรรยาให้กำเนิดบุตรชาย แล้วนำไปขอพรจากสำนักพราหมณ์ที่เป็นโหราจารย์ ว่าท่านจงให้พรแก่บุตรชายข้าพเจ้า แต่โหราจารย์กลับนั่งนิ่งเสีย พราหมณ์ที่เป็นบิดาเด็กถามว่าทำไมท่านถึงนั่งนิ่งไม่พูดให้พรใดๆ โหราจารย์จึงบอกว่า “ลูกชายของท่านจักมีอายุไม่ถึง 7 วัน” บิดาถามว่า เครื่องป้องกันมีไหม โหราจารย์บอกว่าเราไม่รู้ บิดาถามว่าแล้วใครที่รู้เครื่องป้องกัน ได้คำตอบว่า “พระสมณโคดมรู้” พราหมณ์พร้อมภรรยานำบุตรน้อยไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ทรงตรัสให้พรแก่พราหมณ์และภรรยาว่า “จงมีอายุยืนยาวเถิด” แต่ในเวลาพราหมณ์นำบุตรน้อยกราบถวายบังคม พระองค์ทรงนิ่งเสีย เขาจึงกราบทูลถามเหมือนครั้งก่อน พระพุทธเจ้าก็ทรงพยากรณ์เหมือนแก่เขาอย่างนั้นเหมือนกัน เขาจึงกราบทูลถามอุบายเครื่องป้องกัน ได้รับทราบวิธีทำอุบายเครื่องป้องกันว่า ท่านกลับไปบ้านทำมณฑปใกล้ประตูบ้านของตน ตั้งตั้งไว้ตรงกลางมณฑป แล้วปูอาสนะไว้ 8 หรือ 16 ที่ รอบตั้งนั้น พระสงฆ์นั่งอาสนะรอบ ให้บุตรชายนอนบนตั้งนั้น ให้พระสงฆ์ทำพระปริตร 7 วันไม่มีหยุด อันตรายของลูกชายก็จะหายไปด้วยวิธีอย่างนี้ จากนั้นพระพุทธเจ้าทรงส่งพระสงฆ์ไปที่บ้านของพราหมณ์ นั่งรอบตั้งในมณฑป สามิและภรรยาให้ลูกน้อย นอนบนตั้งนั้น พระสงฆ์ทั้งหลายก็สวดพระปริตร 7 คิน 7 วัน ในวันที่ 7 พระพุทธเจ้า ทรงเสด็จมาเอง ในอรรถกถาเรื่องอายุวัฒนกุมารกล่าวว่า พวกเทวดาในจักรวาลทั้งสิ้นประชุมกัน อวรุทธยักษ์ตนหนึ่งดูแลรับใช้ท้าวเวสสวัณอยู่ 12 ปี เมื่อออกเวรท้าวเวสสวัณให้พรว่า “ในวันที่ 7 นับจากวันนี้ท่านสามารถจับเด็กกินได้คนหนึ่ง” อวรุทธยักษ์ จึงได้มายืนเฝ้าอยู่ เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จไปในมณฑปนั้น พวกเทวดาผู้มีศักดิ์ใหญ่ประชุมกัน พวกเทวดาศักดิ์น้อยถดถอยไป อวรุทธยักษ์เป็นเทวดาศักดิ์น้อยไม่มีโอกาส หลีกไปไกลถึง 12 โยชน์ แม้พระพุทธเจ้าก็ทรงสวดพระปริตรตลอดถึงรุ่งเช้า เมื่อ 7 วันผ่านล่วงไปอวรุทธยักษ์ไม่มีโอกาสได้กินเด็กน้อยนั้น เช้าวันที่ 8 พออรุณขึ้นเท่านั้น สองสามีภรรยานำลูกชายมาถวายบังคมพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงตรัสว่า “ขอเจ้ามีอายุยืนเถิด”

ในบทสวดคาถาชินบัญชรทั้ง 14 บทนั้น มีข้อพินิจว่าเป็นการอ้างถึงพระพุทธคุณ 28 พระองค์ คุณของพระอริยสงฆ์ 14 รูป ที่เหลืออีก 80 รูป คุณแห่งพระสุตรและพระปริตต์อีก 7 บท เท่ากันว่าเป็นการอาราธนาทิพยอำนาจที่เป็นพระรัตนตรัยนั่นเอง ไม่มีบทไหนกล่าวอ้างถึงเดชหรือคุณของเทพ เทวดาโดยตรง ในพุทธวิธีอุบาย ที่ทรงประทานแก่พราหมณ์ผู้เป็นบิดาของอายุวัฒนะ ในการแก้ไขปัญหาจะสิ้นชีวิตภายใน 7 วัน ให้พระสวาก

สวดพระปริตต์ตลอด 7 คืน 7 วัน ในวันที่ 7 ทรงเสด็จร่วมทำพระปริตต์ด้วย เท่ากับเป็นการเพิ่มพลังอำนาจที่เป็นทิพยอำนาจเข้าไปอีก จนทำให้ศัตรูที่คิดจะก่อเหตุอันตราย อุปสรรค ความขัดข้องแก่ชีวิต หหมดโอกาสที่จะทำและยังทรงสอนส่ำทับส่งท้ายเป็นข้อพินิจอีกว่า คนที่จะได้รับผล 4 ข้อคือ มีอายุยืน ผิวพรรณสดใส สุขภาพแข็งแรง มีพลังกำลังดี นั้น มีเหตุปฏิบัติ 2 ประการคือ รู้จักกราบไหว้เป็นประจำ และอ่อนน้อมถ่อมตน หมายความว่า คนที่รู้จักไหว้พระ สวดมนต์ ไหว้บิดา มารดา ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ ผู้มีพระคุณอยู่ประจำทุกวันแล้วยังถ่อมตนไม่กระด้างถือตัว ในมงคล 38 ก็กล่าวถึงคือ นิวาโตถ่อมตน กับสุ่วโจเป็นคนว่าง่ายสอนง่ายเป็นมงคลชีวิต เท่ากับว่าคนที่มินิสัย 2 ประการดังกล่าว เป็นที่รักของคนทั้งปวง ใครพบใครเห็นก็ให้พร ทำให้จิตใจดี จิตใจดีส่งผลต่อสุขภาพร่างกาย ผิวพรรณดีไปด้วยไม่ต้องกล่าวถึงเทพ เทวดา ก็ย่อมสรรเสริญบุคคลเช่นนั้น

ในหนังสือสวดมนต์ต้นล้านนาฯ (2535: 145) ผู้เขียนกล่าวว่า “คาถาชินบัญชร” นี้ ผู้ใดสวดสราบายเป็นประจำ ย่อมจะป้องกันรักษาตน ย่อมได้ชัยชนะในทุกๆ แห่ง ยังสามารถเอาชนะศัตรูที่ยังชนะไม่ได้ ถึงจะยืนปราศรัยในที่ทั้งปวง เป็นต้นว่าราชกฤกษ์ก็ตามจะปราศจากความหวาดหวั่นครั่นคร้าม ให้ตั้งสติมั่นมุ่งตรงต่อพุทธารมณ์เป็นอาทิ โดยสังจะเคารพ จะสามารถป้องกันอันตรายอันมีราชภัยเป็นต้นได้ และย่อมมีความสวัสดิมีชัยในที่ทุกสถาน” เทวดาตนหนึ่งกราบทูลถามพระพุทธเจ้าว่า อะไรหนอซึ่งประโยชน์ให้สำเร็จ มีพุทธดำรัสตอบในชราสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 15 ข้อ 1-22: 49) ว่า “ศรัทธาตั้งมั่นแล้วยังประโยชน์ให้สำเร็จ” และในพระพุทธานุสาสนีปาฏิหาริย์ 3 1 ใน 3 นั้นคือ อิทธิปาฏิหาริย์ คือฤทธิ์อันอัศจรรย์เรื่องนี้ผู้ที่สวดคาถาชินบัญชร เป็นประจำย่อมสามารถประจักษ์แจ้งด้วยตนเอง

สรุป

คาถาชินบัญชรเป็นบทสวดหรือพระคาถาที่เป็นปริตต์ มีความเป็นมาที่ยาวนาน แต่งโดยคณะสงฆ์ลังกาทวีป ผ่านการนำเข้าสู่ประเทศไทยโดยคณะสงฆ์ล้านนา ฉบับเดิมนั้นมีจำนวน 14 บทคาถา เป็นการแต่งที่มีความไพเราะงดงามอลังการด้วยภาษาและไวยากรณ์ ต่อมามีการเพิ่มเติมเข้ามาอีก ฉบับลังกามีจำนวน 22 บท เพิ่มเข้ามาอีก 8 บท คือ บทที่ 15-22 ฉบับของไทย พม่า ล้านนา มีจำนวน 15 บท บทที่เพิ่มเติมเข้ามาเป็นบทอธิษฐาน ฉบับลังกาเป็นการสวดให้ผู้อื่น ฉบับไทย พม่าเป็นการเน้นสวดให้ตนเอง

คาถาชินบัญชร มีสรรพคุณในการปกป้องคุ้มครอง จัดเป็นเครื่องป้องกันอันเป็นทิพยอำนาจ ที่เกิดจากพระรัตนตรัย 3 คือพระพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ อาราธนาพระพุทธเจ้า 28 พระองค์ พระอริยสงฆ์จำนวน 14 รูปและ 80 รูป พระสูตรและพระปริตต์ 7 บทและพระสูตรพระปริตต์ที่เหลือทั้งหมด มาเป็นทิพยอำนาจสถิตประทับที่ส่วนต่างๆ ร่างกายคือ กระหม่อม ศีรษะ นัยน์ตา หน้าอก หัวใจ ข้างหน้า ข้างหลัง หูทั้งสองข้าง ท้ายทอย ใบหน้า หน้าผากและอวัยวะน้อยใหญ่ทั้งหลาย โดยได้อัญเชิญพระรัตนตรัย ให้มาสถิตประทับ ประจุ ดำรงอยู่ร่างกาย เพื่อเป็นทิพยอำนาจพิทักษ์รักษา คุ้มครอง ปกป้อง คุ้มกันผู้สวดสาธยาย ให้แคล้วคลาดปลอดภัย เสมือนหนึ่งอยู่ในวงล้อมของพระชินเจ้าทั้งหลาย ใดๆ อยู่ที่ศรัทธา (ความเชื่อ) ของผู้สวด หากเมื่อมีศรัทธาแล้วประโยชน์ใดๆ ก็ย่อมสำเร็จ

บรรณานุกรม

- กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2514). **ประชุมพระนิพนธ์เกี่ยวกับตำนานทางพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์. พรีนติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.
- พระอริยคุณาธาร (เส็ง ปุสฺโส). (2493). **ทิพยอำนาจ**. ขอนแก่น: สำนักบำเพ็ญธรรมเขาสวนกวางจัดพิมพ์.
- พระมหาญาณธวัช ญาณทุโส. (2553). **สูตรมนต์ต้นล้านนาฉบับคู่มือการ-น่านประยุกต์**. ปพท.
- พระธัมมานันทมหาเถระฯ. (2534). **อัศจรรย์มหัศจรรย์จิตตานุสรณ์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์. พรีนติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.
- พระลังกา कुमार. (2552). “เล่าเรื่องเมือง (ศรี) ลังกา คาถาชินบัญชรมาจากไหน?” ใน **วารสารศิลปวัฒนธรรม ปีที่ 30 ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2552**.
- พระมหาสมบุญ วุฑฒกโร, **วรรณกรรมพุทธศาสนาในสังคมยุคใหม่**. สืบค้นเมื่อ. (14 ตุลาคม 2564). แหล่งที่มา: <http://www.mcu.ac.th>.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.